

Пројекат “Подршка успостављању система планирања и израда средњорочних планова развоја локалне самоуправе”

АНАЛИЗА ПОКАЗАТЕЉА НА БАЗИ АНАЛИТИЧКОГ СЕРВИСА ЈЛС ЗА ПИЛОТ ОПШТИНЕ ЗА КОЈЕ СЕ ИЗРАЂУЈЕ ПЛАН РАЗВОЈА ЈЛС

Профил општине Мали Зворник (основни подаци)

Општина Мали Зворник налази се у западном делу Србије на десној обали Дрине и у непосредном контакту са Зворником у Републици Српској. Заузима простор од 184 m² од села Велика Река до села Брасине, односно између Дрине, Соколске планине, Борање и гучева и општина љубовија, Крупањ и Лозница. Асфалтним путем је повезана са Лозницом (26 km), Шапцем (76 km), Ваљевом (100 km) Београдом (160 km), а преко моста на Дрини са Зворником и другим крајевима Републике Српске. Основне карактеристике рељефу дају планина Јагодња, јужни обронци Гучева и приобаље Дрине са вештачким језером дугим 20 km.

На територији општине Мали Зворник, у 12 насеља, према проценама из 2017. године живи 11.559 становника, са просечном густином насељености од 63 становника на km². Према густини насељености, од посматраних општина, само је град Лозница гушће насељенији (124 становника на km²). Најслабије је насељена општина Љубовија са свега 37 становника на km².

У погледу степена развијености, општина Мали Зворник припада групи најнеразвијенијих подручја Републике Србије, односно спада у групу девастираних подручја са степеном развијености испод 50% републичког просека. У поређењу са суседним општинама Мали Зворник је најнеразвијенија општина. Лозница и Љубовија спадају у недовољно развијена подручја и припадају III групи јединица локалне самоуправе, чији је степен развијености у распону од 60% до 80% републичког просека, а Крупањ припада IV групи са степеном развијености који је испод 60% републичког просека.

Општи подаци, 2017

	2017				
	Степен развијености	Површина, km ²	Број насеља	Густина насељености	Број становника
Мали Зворник	IV-а група девастирана подручја (испод 50% републичког просека)	184	12	63	11.559
Љубовија	III група (60%-80% републичког просека)	356	27	37	13.045
Лозница	III група (60%-80% републичког просека)	612	54	124	75.846
Крупањ	IV група (испод 60% републичког просека)	342	23	46	15.825

Извор: Републички завод за статистику; Аналитички сервис ЈЛС <https://rsjp.gov.rs/jls-baza>

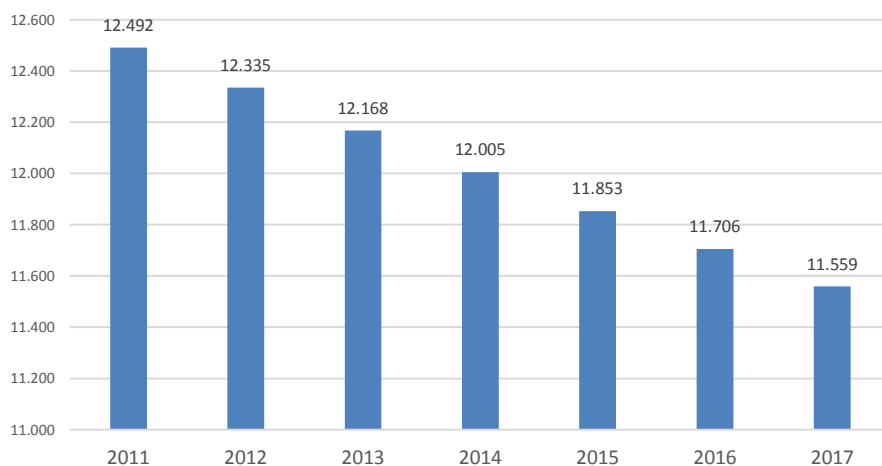
Становништво

Резултати пописа 2011. године, као и процене у наредним годинама, указују на присуство и повећање интензитета неповољних демографских појава и процеса са којима се већ деценијама суочава како Србија, тако и општина Мали Зворник и општине

у њеном окружењу. Приметно је смањење укупног броја становника, природна депопулација, миграциони процеси и демографско старење које детерминише прилично ограничавајући популациони оквир формирања радног контингента, а самим тим и активног становништва.

У периоду 2011-2017, број становника Малог Зворника се смањио за 7,5%, односно општина је изгубила 933 становника. С обзиром да општина Мали Зворник спада у групе мањих општина, смањење броја становника за скоро 1.000 у овако кратком временском периоду представља значајан пад. Разлоге у смањењу броја становника треба, пре свега тражити у миграцијама претежно младог становништва ка индустријски развијенијим центрима (Београд, Чачак, Крагујевац).

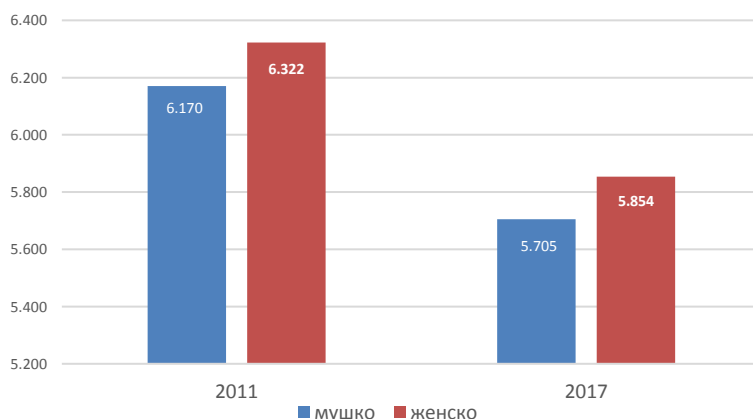
Број становника у општини Мали Зворник у периоду 2011-2017.

Извор: Републички завод за статистику; Аналитички сервис ЈЛС <https://rsjp.gov.rs/jls-baza>

На основу последњег пописа становника и годишњих процена уочава се да је број женске популације већи него број мушке популације. Однос полова у структури становништва према последњем попису износи 50,6:49,4% у корист жена.

Становништво према полу општине Мали Зворник

Извор: Републички завод за статистику; Аналитички сервис ЈЛС <https://rsjp.gov.rs/jls-baza>

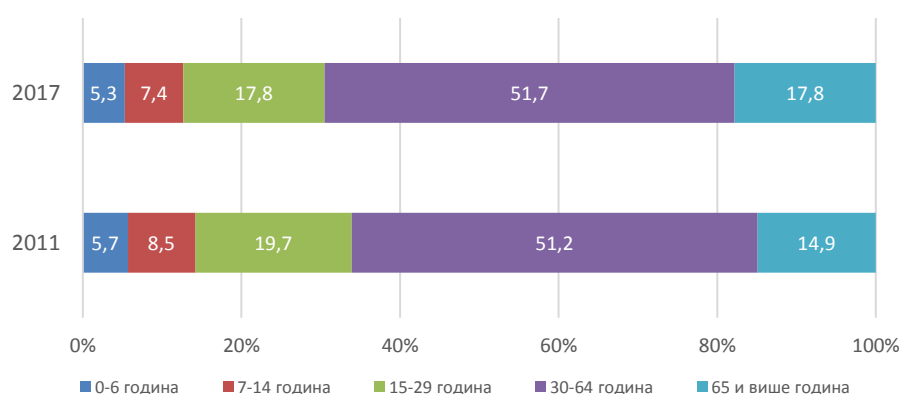
Старосна структура становништва представља најважнију демографску димензију. Према резултатима последњег пописа становништво Србије убраја се у једну од најстаријих нација како у европским, тако и у светским оквирима. Старење популације

подразумева пораст удела старог становништва (65 и више година) у укупном становништву, односно повећање просечне старости становништва, уз раст индекса старења. Основни показатељ присуства процеса старења је просечна старост, која у периоду 2001-2017. бележи пораст у општини Мали Зворник са 41,50 на 43,85 година. Индекс старења од 149,8 указује да је Општина захваћена процесом старења.

У периоду 2011-2017. промене у старосној структури указују да се групације најбројнијег становништва померају од омладине ка групацијама становништва „средњих“ година.

У посматраном периоду број становништва предшколског и основношколског узраста (0-14 година старости) у општини Мали Зворник смањен је за 17%, број младих узраста 15-29 година смањено се за 16,6%, док је становништво старије од 65 година забележило пораст од 10,5%.

Промена старосне структуре општине Мали Зворник

Извор: Републички завод за статистику; Аналитички сервис ЈЛС <https://rsjp.gov.rs/jls-baza>

Радно способно становништво у укупном контингенту становништва у 2017. износи 69,5% и нешто је повољније у поређењу са суседним општинама.

Један од кључних показатеља смртности становништва је очекивано трајање живота, а осим демографског, приказује и достигнути ниво економског развоја, социјалне и здравствене заштите, као и низ других одлика. Постоји разлика у дужини очекиваног трајања живота између мушког и женског становништва, тако да очекивано трајање живота женског становништва у општини Мали Зворник износи 79 година, а мушког становништва 71,9 година.

Основни контингенти становништва, 2017

	2017											Очекивано трајање живота (2015-2017)		
	Просечна старост	Индекс старења	Основни контингент становништва								жене 15-49			
			15-64 година		18 и више		0-6 година		7-14 година			мушкарци	жене	
	број	%	број	%	број	%	број	%	број	%				
Мали Зворник	43,85	149,8	8.031	69,5	9.699	83,9	611	5,3	856	7,4	2.368	20,5	71,9	79,0
Љубовија	44,61	158,0	8.742	67,0	10.928	83,8	735	5,6	976	7,5	2.552	19,6	71,9	78,7
Лозница	42,91	135,2	50.466	66,5	62.194	82,0	4.955	6,5	6.264	8,3	15.909	21,0	73,1	77,8
Крупањ	44,72	165,0	10.613	67,1	13.348	84,3	839	5,3	1.176	7,4	3.061	19,3	74,7	77,9

Извор: Републички завод за статистику; Аналитички сервис ЈЛС <https://rsjp.gov.rs/jls-baza>

Природно кретање становништва одређују рађање (наталитет), смртност (морталитет) и њихова разлика - природни прираштај, који представља најбољи показатељ демографске динамике. У посматраном периоду општина Мали Зворник бележи

негативне вредности природног прираштаја. У 2017. години општина Мали Зворник је забележила стопу природног прираштаја од -6,66. Посматрано по општинама у окружењу, све општине су забележиле негативну стопу природног прираштаја, при чему је најнеповољнија стопа природног прираштаја у општини Љубовија (-8,2).

Стопа укупног фертилитета је један од показатеља који најбоље осликава репродуктивно понашање жена на одређеном подручју. Представља укупан број живорођене деце на једну жену у фертилном добу старости (15-49 година). Ова стопа има граничну вредност од 2,1 која представља број деце потребан за просто обнављање становништва, односно да би се одржао постојећи број становника. Све анализирани општине, бележи стопу укупног фертилитета испод граничне вредности, при чему општина Мали Зворник има најнеповољнију вредност (1,37).

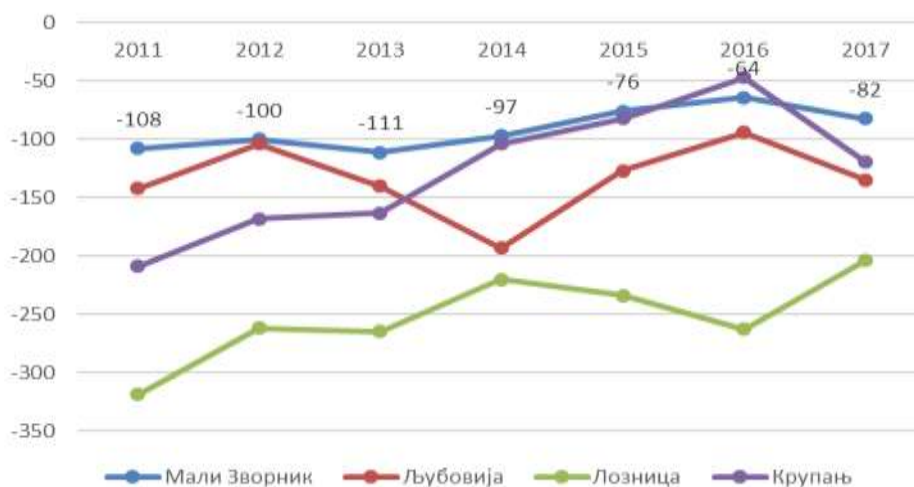
Витални догађаји, 2017

	2017							
	Наталитет	Стопа наталитета	Морталитет	Стопа mortalитета	Природни прираштај	Стопа природног прираштаја	Витални индекс	Стопа укупног фертилитета
Мали Зворник	86	7,44	163	14,1	-77	-6,66	52,76	1,37
Љубовија	104	7,97	211	16,17	-107	-8,2	49,29	1,57
Лозница	714	9,41	1.072	14,13	-358	-4,72	66,60	1,64
Крупањ	136	8,59	255	16,11	-119	-7,52	53,33	1,66

Извор: Републички завод за статистику; Аналитички сервис ЈЛС <https://rsjp.gov.rs/jls-baza>

Унутрашње миграције како општине Куршумлија, тако и осталих општина, у посматраном периоду карактеришу одсељавање становништва из ових неразвијених, руралних подручја, у развијене, урбане области. У периоду 2011-2017. општина Мали Зворник бележи негативан миграциони салдо, односно више становништва се одсели него што се досели. Миграције становништва из села у град, поред позитивних ефеката (порастан запослености, веће могућности за образовање) имају и бројне негативне последице. Имајући у виду да углавном мигрира младо и радно способно становништво, резултат је повећање удела старог и смањење удела активног пољопривредног становништва у неразвијеним руралним подручјима.

Миграциони салдо, 2011-2017

Извор: Републички завод за статистику; Аналитички сервис ЈЛС <https://rsjp.gov.rs/jls-baza>

Инфраструктура

На водоводну мрежу у 2017. години прикључено је 3.140 домаћинстава општине Мали Зворник, односно 74,4% укупног броја домаћинстава је на прикључено на водоводну мрежу. Компаративна анализа општина показује да је када је у питању водоводна мрежа најбоља ситуација у граду Лозници у којем су скоро сва домаћинства прикључена на водоводну мрежу. Најнеповољнија ситуација је у општини Крупањ у којој је на водоводну мрежу прикључено свега 36,7% домаћинстава. У периоду 2011-2017. година број домаћинстава прикључених на водоводну мрежу у општини Мали Зворник порастао је за 9% (са 2.877 домаћинстава прикључених на водоводну мрежу у 2011. на 3.140 у 2017. години).

Број домаћинстава прикључених на водоводну и канализациону мрежу у општини Мали Зворник, 2011-2017

Извор: Републички завод за статистику; Аналитички сервис ЈЛС <https://rsjp.gov.rs/jls-baza>

На канализациону мрежу у општини Мали Зворник прикључено је 1.309 домаћинстава, односно 31% домаћинстава. Највише домаћинстава, скоро 50% прикључено је у граду Лозници, док је најлошија ситуација у Крупању, где је на канализациону мрежу прикључено 28,5% домаћинстава. У периоду 2011-2017. општина Мали Зворник није улагала у проширење канализационе мреже, с обзиром да нема повећања броја домаћинстава који су прикључени на канализацију.

У поређењу са анализираним општинама, општина Мали Зворник има најгушћу путну мрежу (1,22 km пута на km²). Најмању густину путне мреже има општина Љубовија (0,55 km пута на km²).

Инфраструктурна опремљеност општина, 2017

	2017					
	Број домаћинстава прикључен на водоводну мрежу	Број домаћинстава прикључен на канализациону мрежу	% домаћинстава прикључен на водоводну мрежу	% домаћинстава прикључен на канализациону мрежу	Дужина путева, km	Дужина путева на km ²
Мали Зворник	3.140	1.309	74,4	31,0	223,58	1,22
Љубовија	3.132	2.023	64,6	41,7	196,73	0,55
Лозница	27.100	13.457	99,9	49,6	514,54	0,84
Крупањ	2.060	1.600	36,7	28,5	314,04	0,92

Извор: Републички завод за статистику; Аналитички сервис ЈЛС <https://rsjp.gov.rs/jls-baza>

Анализа финансијских показатеља општине Мали Зворник

Финансирање локалне самоуправе за обављање изворних и поверених послова

Према Закону о финансирању локалне самоуправе („Сл. гласник“, бр. 62/2006, 47/2011, 93/2012, 99/2013 - усклађени дин. изн., 125/2014 - усклађени дин. изн., 95/2015 - усклађени дин. изн., 83/2016, 91/2016 - усклађени дин. изн., 104/2016 - др. закон, 96/2017 - усклађени дин. изн., 89/2018 - усклађени дин. изн. и 95/2018 - др. закон) примања јединице локалне самоуправе се обезбеђују из изворних прихода, уступљених прихода и трансфера. Осим ових прихода, локалне самоуправе имају примања по основу задуживања и продаје финансијске и нефинансијске имовине локалне самоуправе.

Изворни приходи, односно властити приходи локалне самоуправе представљају најзначајније приходе и чине их порези, таксе и накнаде чију основу и стопу утврђују општине и градови. У ову групу прихода спадају:

- порез на имовину, осим пореза на пренос апсолутних права и пореза на наслеђе и поклон;
- таксе: локалне административне; комуналне таксе и боравишна;
- накнаде за коришћење јавних добара, концесиона накнада и друге накнаде у складу са законом; приходи од: новчаних казни изречених у прекршајном поступку за прекршаје прописане актом скупштине јединице локалне самоуправе, као и одузета имовинска корист у том поступку; давања у закуп/коришћење непокретности и покретних ствари; приходи од камата на средства буџета јединице локалне самоуправе; донација; самодоприноса; од продаје услуга корисника средстава буџета јлс.

Уступљени приходи су порези и накнаде, чије основе и стопе утврђује Република, а сам приход се дели између Републике и града/општине, тј. приход остварен на територији локалне самоуправе, уступа се у целини или делимично тој локалној самоуправи. Ови приходи могу бити:

- порез на доходак грађана (од пољопривреде и шумарства, самосталне делатности, давања у закуп покретних ствари, осигурања лица, од пореза на зараде, остали приходи у складу са Законом),
- порез на наслеђе и поклон и
- порез на пренос апсолутних права.

Појединачно најзначајнији уступљени приход локалних самоуправа, и не само уступљени већ убедљиво најзначајнији приход, јесте порез на зараде који се плаћа према месту пребавишта запосленог. Општинама припада 74% од тако наплаћеног пореза на њиховој територији, градовима припада 77%, а граду Београду 66%.

За ублажавање неједнакости насталих због различитих могућности прикупљања прихода, држава примењује механизме фискалног изравњавања путем трансфера. Основни циљ додељивања трансферских средстава јесте помагање градовима и општинама да осигурају минимални стандард јавних услуга. Трансферска средства могу бити:

- **Ненаменски трансфер** који износи 1,7% оствареног бруто домаћег производа и распоређује се на основу критеријума дефинисаних законом о финансирању локалне самоуправе свим локалним самоуправама осим града Београда. Чине га 4 групе трансфера:
 - *трансфер за уједначавање служи* за уједначавање финансијских позиција ЈЛС на основу висине уступљених пореза и распоређује се ЈЛС чији је процењени износ прихода од уступљених пореза по становнику, за годину за коју се доноси буџет, мањи од 90% процењеног просечног прихода по становнику од уступљених пореза у свим општинама у Републици, без градова.
 - *компензациони трансфер* надомешта локалним самоуправама део изгубљених прихода настао по основу промене републичких пореских прописа а није надомештен другим приходима.
 - *општи трансфер* представља трансфер на који имају право све јединице локалне самоуправе. Укупан износ средстава за општи трансфер добија се када се од укупног износа ненаменског трансфера одбије потребан износ трансфера за уједначавање и компензационог трансфера. Општи трансфери се одређују посебном методологијом која узима у обзир број становника ЈЛС, површину територије, број одељења у основном образовању, број објеката у основном образовању, број одељења у средњем образовању, број објеката у средњем образовању, број деце обухваћене дечјом заштитом и број објеката у дечијој заштити, и сл.;
 - *трансфер солидарности* – износ трансфера (за уједначавање, компензациони, општи) за град Београд не исплаћује се граду Београду већ се та средства распоређују у виду солидарног трансфера градовима и општинама у зависности од нивоа њихове развијености. Утврђивање висине овог трансфера врши се на основу степена развијености према јединственој листи развијености ЈЛС и то: 50% средстава трансфера солидарности распоређује се ЈЛС из IV групе развијености, 30% средстава ЈЛС из III групе развијености, 10% ЈЛС из II групе развијености и 10% ЈЛС из I групе развијености. Уколико је број сврстаних у оквиру II групе развијености једнак или већи у односу на број ЈЛС сврстаних у оквиру I групе развијености, врши се корекција обрачунатог износа трансфера солидарности тако што се једна половина средстава трансфера солидарности која припада ЈЛС из I групе развијености распоређује и дели ЈЛС из II групе развијености. Трансфер солидарности унутар исте групе развијености, распоређује се према односу степена развијености града Београда и одређене ЈЛС, и то тако што ЈЛС са најмањим степеном развијености остварује највећа средства трансфера солидарности унутар исте групе развијености.

- **Наменски трансфери** служе за финансирање преноса надлежности са централне власти на ниво локалне самоуправе и стварања могућности учешћа централне власти у финансирању конкретних програма и пројеката на нивоу локалне самоуправе (здравство, образовање, социјална заштита, заштита животне средине и управљање отпадом, подршка привлачењу инвестиција, инвестициони пројекти у комуналним делатностима и др.). Постоје две групе наменског трансфера:
 - функционални трансфер чији се износ обрачунава на основу података о укупним трошковима обављања одређене функције у последњој години пре њеног преношења на ниво локалне самоуправе,
 - наменски трансфер у ужем смислу - трансфер за обављање одређених послова у оквиру изворног или повереног делокруга.

Према Закону о јавном дугу („Сл. гласник“, бр. 61/2005, 107/2009, 78/2011, 68/2015 и 95/2018) ЈЛС имају могућност да се задужују краткорочно и дугорочно. Краткорочно локалне власти се могу задуживати за финансирање текуће ликвидности, који настаје услед неуравнотежености кретања у јавним приходима и јавним расходима. У току буџетске године задуживање за финансирање дефицита текуће ликвидности не сме прећи 5% укупно остварених прихода буџета локалне власти у претходној години, а укупан износ задуживања из мора се вратити пре краја буџетске године у којој је уговорено и не може се рефинансирати или пренети у наредну буџетску годину.

Локалне власти се могу дугорочно задуживати искључиво ради финансирања или рефинансирања капиталних инвестиционих расхода предвиђених у буџету локалне власти. Износ таквог дугорочно задужења не може бити већи од 50% укупно остварених текућих прихода буџета локалне власти у претходној години. Изузетно, овај лимит може бити и прекорачен у случајевима када се ради о дугорочном задуживању чији је рок отплате, не рачунајући период мировања, најмање пет година. Поред овог лимита, утврђено је још једно ограничење за дугорочно задуживање локалних власти. Наиме, износ главнице и камате који доспева у свакој години на сва дугорочна задуживања за финансирање капиталних инвестиционих расхода, не може бити већи од 15% укупно остварених текућих прихода буџета локалне власти у претходној години. Као и у вези претходног ограничења, и овде су могућа одређена одступања. Наиме, овај износ може бити већи од 15% ако две трећине текућег суфицита у односу на укупно остварене текуће приходе чини удео већи од 15%.

Буџет општине Мали Зворник је у 2017. години остварио 3,698 мил. евра укупних прихода, што је за 624 хиљада евра више или 20,3% реално више средстава него у 2011. години када је буџет општине располагао са 3,074 мил евра. Укупни приходи у 2017. годину су за 4,8% већи у односу на претходну годину. Општина је највећи укупни приход остварила 2014. године када су укупни приходи износили 4,288 милиона евра. У периоду 2015-2017 године приходи су углавном на истом нивоу и крећу се од 3,5-3,69 мил. евра, у зависности од године посматрања. Укупни приходи по становнику у 2017. износе 320 евра и порасли су за 30% у односу на 2011. годину када су износили 246 евра. Највећи приход по становнику остварен је 2014. године, када је износио 382 евра. У поређењу са општинама у окружењу све општине су оствариле нижи приход по становнику у поређењу са Малим Зворником (град Лозница имао је најнижи приход по становнику, свега 209 евра).

Буџетска примања и расходи, 2017

	2017						
	Укупни приходи, хиљ. ЕУР	Укупни приходи по становнику, ЕУР	Изворни и уступљени приходи, хиљ. ЕУР	Степен самофинансирања, %	Финансијска аутономија, %	Укупни расходи, хиљ. ЕУР	Укупни расходи по становнику, ЕУР
Мали Зворник	3.698	320	2.192	59,3	65,3	3.312	287
Љубовија	3.970	304	1.920	48,4	48,4	3.000	230
Лозница	15.854	209	10.215	64,4	65,7	14.660	193
Крупањ	3.631	229	1.285	35,4	37,0	3.590	227

Извор: Консолидовани завршни рачуни ЈЛС; Аналитички сервис ЈЛС <https://rsjp.gov.rs/jls-baza>

Изворни и уступљени приходи су у 2017. години износили 2,2 мил. евра а степен самофинансирања општине Мали Зворник од 59,3% указује да општина нема довољну финансијску самосталност да се финансира из изворних и уступљених прихода, већ да у великој мери зависи од трансфера од централних власти. На то указује и показатељ финансијске аутономије који износи 50,4%. Нешто бољи степен самофинансирања и вишу финансијску аутономију показује општина Крупањ.

Укупни приходи и расходи општине Мали Зворник, 2011-2017

Извор: Консолидовани завршни рачуни ЈЛС; Аналитички сервис ЈЛС <https://rsjp.gov.rs/jls-baza>

Током 2017. године буџетски приходи Општине су били довољни да покрију расходе, тако да је остварен суфицит у износу од 386 хиљ. евра. У периоду 2011-2017. општина Мали Зворник је остварила је у 2011, 2015 и 2016. години. Упоредном анализом општина у окружењу, у 2017. години највећи суфицит у износу од 1,2 мил. евра је остварила општина Лозница. Нешто нижи суфицит је остварила општина Љубовија (971 хиљада евра), што представља 24,5% њених укупних прихода.

Општина Мали Зворник у посматраном периоду није узимала краткорочне и дугорочне кредите, тако за сада нема јавног дуга.

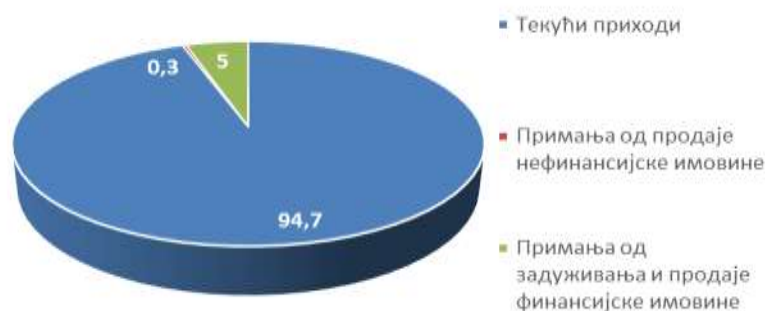
Показатељи резултата и задужености, 2017

	2017			
	Буџетски суфицит/дефицит, хиљ. ЕУР	Буџетски суфицит/дефицит, као % укупних прихода	Јавни дуг, хиљ. ЕУР	Задуженост по становнику, ЕУР
Мали Зворник	386	10,4	0	0
Љубовија	971	24,5	0	0
Лозница	1.194	7,5	318	4
Крупањ	41	1,1	155	10

Извор: Консолидовани завршни рачуни ЈЛС; Аналитички сервис ЈЛС <https://rsjp.gov.rs/jls-baza>

У 2017. буџет општине Мали Зворник је из текућих прихода – од пореза, накнада, такси, донација и др. прихода и трансферских средстава других нивоа власти остварио 3,502 мил. евра, што представља 94,7% укупних буџетских прихода. Општина је од задуживања и продаје финансијске имовине приходовала 185 хиљада евра, што чини 5% укупних прихода, док су примања од продаје нефинансијске имовине занемарљива и износе 11 хиљада евра, односно свега 0,3% укупних буџетских прихода.

Структура укупних прихода општине Мали Зворник, 2017

Извор: Консолидовани завршни рачуни ЈЛС; Аналитички сервис ЈЛС <https://rsjp.gov.rs/jls-baza>

У структури текућих прихода доминантно учешће имају приходи од трансфера других нивоа власти који су у општини Мали Зворник у 2017. години износили 1,8 мил. евра и чинили су 36,6% текућих прихода. У посматраном седмогодишњем периоду ови приходи за општину су најзначајнији и крећу се константно око 40%. Приходи од трансфера по становнику су износили 111 евра. У поређењу са суседним општинама, највећи примаоци трансфера су општина Љубовија са 157 евра прихода од трансфера по становнику и Крупањ (145 евра). Град Лозница добија најниже трансферских средстава по становнику (72 евра).

Текући приходи, 2017

2017						
	Текући приходи у хиљ. евра	Текући приходи по становнику у ЕУР	Приходи од трансфера у хиљ. евра	Приходи од трансфера по становнику у ЕУР	Приходи од пореза, као % текућих прихода	Приходи од трансфера и донација, као % текућих прихода
Мали Зворник	3.502,0	303	1282	111	32,2	36,6
Љубовија	3.970,0	304	2050	157	36,9	54,9
Лозница	15.775,0	208	5431	72	52,5	35,4
Крупањ	3.631,0	229	2287	145	30,8	63,0

Извор: Консолидовани завршни рачуни ЈЛС; Аналитички сервис ЈЛС <https://rsjp.gov.rs/jls-baza>

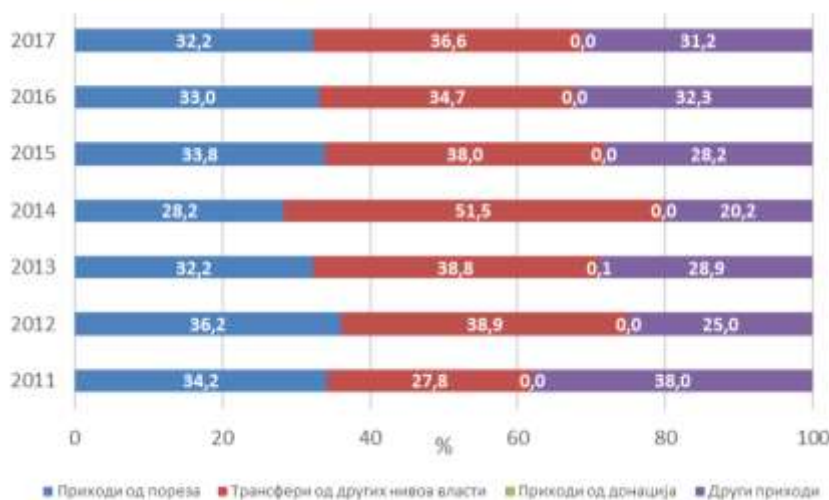
Приходи од трансфера по становнику општине Мали Зворник, 2011-2017

Извор: Консолидовани завршни рачуни ЈЛС; Аналитички сервис ЈЛС <https://rsjp.gov.rs/jls-baza>

Приходи од пореза општине Мали Зворник кретали су се између 28,2-36,2% текућих прихода у зависности од године посматрања. Најзначајнији приходи од пореза су приходи на доходак грађана који су у 2017. години износили 741 хиљаду евра и чинили су 20% укупних прихода. У посматраном периоду ови приходи бележе константно учешће око 20-21%

Структура текућих прихода општине Мали Зворник, 2011-2017

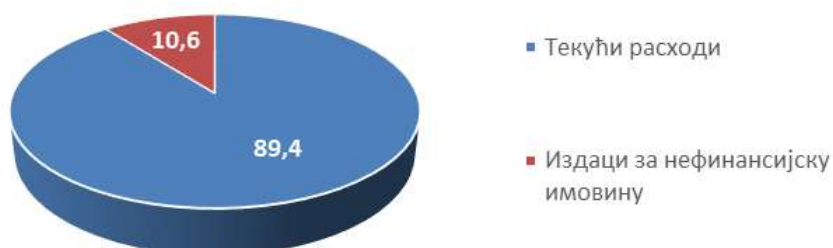

Извор: Консолидовани завршни рачуни ЈЛС; Аналитички сервис ЈЛС <https://rsjp.gov.rs/jls-baza>

Буџетски расходи општине Мали Зворник у 2017. години износили су 3,312 мил. евра и повећани су за 0,4% у односу на 2011, када су износили 3,297 мил. евра. У периоду 2015-2017 Општина је имала смањење буџетских расхода (са 3,9 мил евра у 2015. на 3,3 мил евра у 2017.). Буџетски расходи по становнику износе 287 евра и виши су за 8,7% у односу на 2011. када су износили 264 евра. Највећи расход по становнику Општина је забележила 2015. године (332 евра). У односу на посматране општине, Мали Зворник има највишу вредност расхода по становнику, а најнижу вредност овог показатеља има град Лозница са 193 евра по становнику.

Током 2017. године из буџета општине Мали Зворник највише средстава (89,4%) је трошено на текуће расходе - расходи на запослене, коришћење услуга и роба, отплата камата и задуживања, субвенције, донације, дотације, трансфери, социјално осигурање и социјална заштита и остали расходи. Издаци за набавку нефинансијске имовине од 10,6% су ниски и указују на слаб обим капиталних инвестиција.

Структура укупних расхода општине Мали Зворник, 2017

Извор: Консолидовани завршни рачуни ЈЛС; Аналитички сервис ЈЛС <https://rsjp.gov.rs/jls-baza>

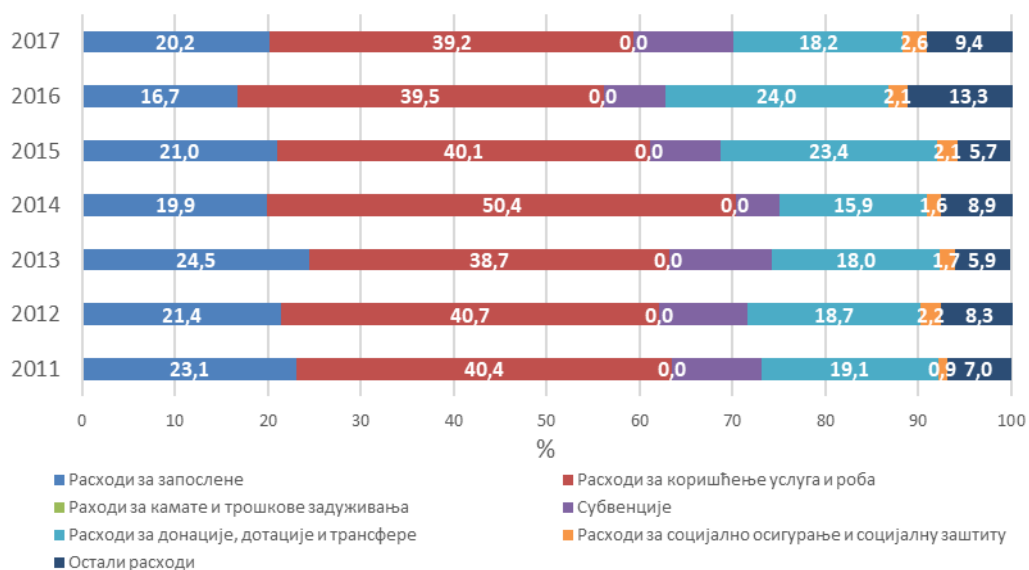
Текући расходи, 2017

	2017			
	Текући расходи, хиљ. евра	Текући расходи по становнику, ЕУР	Расходи за запослене, као % текућих расхода	Расходи на коришћење услуга и роба, као % текућих расхода
Мали Зворник	2.963	256	20,2	39,2
Љубовија	2.381	183	26,1	39,7
Лозница	13.714	181	23,3	42,7
Крупањ	2.424	153	23,9	27,8

Извор: Консолидовани завршни рачуни ЈЛС; Аналитички сервис ЈЛС <https://rsjp.gov.rs/jls-baza>

У структури текућих расхода општине Мали Зворник у 2017. године највеће учешће имају расходи за коришћење услуга и роба (стални расходи, трошкови путовања, услуге по уговору, специјализоване услуге, текуће поправке и одржавање, материјал) са скоро 40% и расходи за запослене (20,2%), а затим расходи за донације, дотације и трансфере (18,2%). Расходи за субвенције износе 10,7% текућих расхода, расходи на социјално осигурање и социјалну заштиту су 2,6% и, док други расходи чине 9,4 структуре текућих расхода.

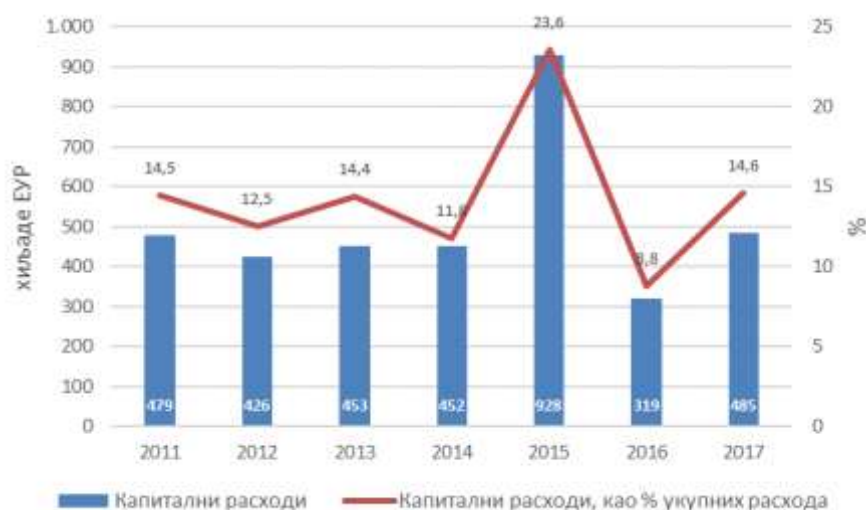
Структура текућих расхода општине Мали Зворник, 2011-2017

Извор: Консолидовани завршни рачуни ЈЛС; Аналитички сервис ЈЛС <https://rsjp.gov.rs/jls-baza>

Капитални расходи у општини Мали Зворник су у 2017. години износили 485 хиљада евра и у укупним расходима учествовали са свега 14,6%. Овако ниско учешће капиталних инвестиција указује да инвестиције у инфраструктуру, комуналне услуге, односно улагање за унапређење услова живота, тренутно није високоприоритизовано у буџетској политици општине.

Капитални расходи, 2011-2017

Извор: Консолидовани завршни рачуни ЈЛС; Аналитички сервис ЈЛС <https://rsjp.gov.rs/jls-baza>

Финансијски показатељи пословања јавно комуналних предузећа која послују на територији општине Мали Зворник

Комуналне делатности су делатности од општег интереса односно делатности пружања комуналних услуга од значаја за остварење животних потреба физичких и правних лица код којих је јединица локалне самоуправе дужна да створи услове за обезбеђење одговарајућег квалитета, обима, доступности и континуитета, као и надзор над њиховим вршењем (у складу са Законом о комуналним делатностима).

Комуналне делатности су:

- 1) снабдевање водом за пиће;
- 2) пречишћавање и одвођење атмосферских и отпадних вода;
- 3) производња, дистрибуција и снабдевање топлотном енергијом;
- 4) управљање комуналним отпадом;
- 5) градски и приградски превоз путника;
- 6) управљање гробљима и сахрањивање;
- 6а) погребна делатност;
- 7) управљање јавним паркиралиштима;
- 8) обезбеђивање јавног осветљења;
- 9) управљање пијацама;
- 10) одржавање улица и путева;
- 11) одржавање чистоће на површинама јавне намене;
- 12) одржавање јавних зелених површина;
- 13) димничарске услуге;
- 14) делатност зоохигијене.

Јединица локалне самоуправе уређује услове обављања комуналних делатности, права и обавезе корисника комуналних услуга, обим и квалитет комуналних услуга и начин вршења надзора над обављањем комуналних делатности.

У случајевима када локална самоуправа оцени да оснивање ЈКП не би било рационално, с обзиром на број корисника и обим послова, обављање комуналних делатности може поверити другом предузећу, односно предузетнику на начелима конкурентности и јавности. Две или више јединица локалне самоуправе могу споразумом уредити заједничко обављање комуналних делатности.

Сектор ЈКП може се класификовати у три категорије:

- 1) природни монополи који доносе приход (водоснабдевање и одвођење и пречишћавање отпадних вода, даљинско грејање, управљање чврстим отпадом), при чему природни захтеви за ефикасношћу диктирају постојање само једног даваоца услуга;
- 2) немонаполске услуге које доносе приход (јавни превоз, зелене пијаце, гробља), где постоји могућа конкуренција, али општина може да одлучи да ове услуге наставе да обављају јавна предузећа да би се осигурало да ће се услуге и даље пружати;
- 3) услуге које не доносе приход (одржавање путева, чишћење улица, одржавање паркова), при чему је вршење ових услуга у јавном интересу али се не наплаћује од крајњих корисника већ се вршење услуга финансира из буџета локалне самоуправе.

На подручју општине Мали Зворник послују једно јавно комунално предузеће, и то Јавно комунално предузеће ДРИНА Мали Зворник. Ово предузеће се финансира наплатом својих услуга на тржишту, али и субвенцијама из буџета локалне самоуправе која је његов оснивач.

1) Јавно комунално предузеће ДРИНА Мали Зворник (ЈКП Дрина)

Пословни профил: Основано одлуком Скупштине општине Мали Зворник 13.05.1970. године. Под садашњим називом предузеће послује од 1989. године.

Делатност: Пружа више врста комуналних услуга и то: водоснабдевање, грејање, прикупљање и депоновање комуналног отпада, погребне услуге, сервис и пуњење ПП апарата, одржавање уличне расвете, локалних и некатегорисаних путева и пијачне услуге.

Број запослених у ЈКП Дрина које послује на подручју општине Мали Зворник током посматраних година се смањивао, тако да у 2017. години износи 63 лица. Ако се број запослених у ЈКП стави у однос са бројем становника којима се услуге пружају, подаци говоре да тај број износи 5 запослених у ЈКП на 1000 становника. Тиме се општина Мали Зворник сврстала у 58% општина које имају 5 и мање запослених у ЈКП на 1000 становника.

Укупни приходи које је ЈКП Дрина остварила износе 1,017 мил. евра у 2017. години, што је за 96 хиљ. евра или 8,6% мање прихода него у 2015. години када су остварени приходи износили 1,113 мил. евра. Приходи по запосленом су током периода 2015-2017 на истом нивоу, износе нешто више од 16000 евра по запосленом и у 2015. и у 2017 (виши приходи и већи број запослених у 2015 односно нижи приходи и мањи број запослених у 2017). Пословни приходи који представљају приходе од продаје робе, услуга, као и приходе од субвенција и дотација, а предуслов су раста и развоја предузећа јер омогућавају редовно пословање, остварени су у висини од 98,5% укупних прихода.

Истовремено, укупни расходи ЈКП Дрина износе 1,008 мил. евра у 2017. години, што је за 41 хиљ. евра или 3,9% мање расхода него у 2015. години када су остварени расходи износили 1,049 хиљ. евра. Међутим, расходи по запосленом су се повећавали током периода 2015-2017, тако да у 2017. износе 16000 евра по запосленом. Трошкови зарада су једна од највећих ставки у укупним расходима ЈКП, а њихово учешће је износило 47,2% пословних расхода. Учешће ових расхода се током посматраног периода повећавало иако се смањивао број запослених у ЈКП Дрина, што нам указује на то да су се плате запослених повећале па самим тим и њихов материјални положај.

Укупан нето резултат из редовног пословања представља индикатор способност ЈКП да укупне расходе покрива укупним приходима. У посматраном периоду укупни приходи су увек били виши од укупних расхода, а нето резултат се смањило седам пута – износио је само 9 хиљ. евра у 2017. у односу на 2015. када је био 64 хиљ. евра.

Финансијски резултати пословања ЈКП Дрина, 2015-2017

	Укупни приходи, хиљ. ЕУР	Укупни приходи по запосленом, у ЕУР	Пословни приходи, као % укупних прихода	Укупни расходи, хиљ. ЕУР	Укупни расходи по запосленом, у ЕУР	Трошкови зарада, као % пословних расхода	Укупан нето резултат из редовног пословања, хиљ. ЕУР
2015	1.113	16.140	97,8	1.049	15.203	37,4	64
2016	1.047	15.180	97,8	1.019	14.768	42,9	28
2017	1.017	16.140	98,5	1.008	16.000	47,2	9

Извор: Редовни годишњи финансијски извештај ЈКП; Аналитички сервис ЈЛС <https://rsjp.gov.rs/jls-baza>

ЈКП Дрина које послује на територији општине Мали Зворник је у посматраном периоду било рентабилно односно остваривало је ЕБИТ (нето добит пре опорезивања), као и нето добитак (средстава која остају предузећу када се одбију сви трошкови пословања и порез на добитак). Нето добитак, који је износио 8 хиљ. евра у 2017. порастао је 33% у односу на 2015. годину, док је нето добит по запосленом у ЈКП Дрина порасла 50% па у 2017. години износи 127 евра.

Стопа пословног добитка, као оцена финансијске способности предузећа, осликава пораст добитности пословних процеса. Ова стопа се смањила за 3,1 процентни поен у посматраном периоду (са 7,6% у 2015 на 4,5% у 2017).

Стопа бруто и нето добитка су индикатори који мере профитабилност пословања ЈКП. Стопа нето добитка, која показује прираст укупних средстава ЈКП односно који проценат остварених прихода остаје предузећу (профитна маржа), порасла је у посматраном периоду за само 0,2 процентних поена (са 0,6% у 2015 на 0,8% у 2017).

Показатељи рентабилност / профитабилност пословања ЈКП Дрина, 2015-2017

	ЕБИТ – Нето добит пре опорезивања, хиљ. ЕУР	Нето добитак, хиљ. ЕУР	Нето добит по запосленом, у ЕУР	Стопа пословног добитка, у %	Стопа бруто добитка, у %	Стопа нето добитка, у %
2015	14	6	87	7,6	0,6	0,6
2016	19	7	101	6,8	1,0	0,7
2017	24	8	127	4,5	1,1	0,8

Извор: Редовни годишњи финансијски извештај ЈКП; Аналитички сервис ЈЛС <https://rsjp.gov.rs/jls-baza>

Ликвидност као финансијски показатељ показује способност предузећа да одговори редовно на потраживања и обавезе које морају бити подмирена у наредних годину дана. ЈКП Дрина које послује на територији општине Мали Зворник је у посматраном периоду није ликвидна. Индикатор текуће (опште) ликвидност представља способност ЈКП да обртним средствима (краткорочном имовином) измирује краткорочне обавезе, а како његова вредност у 2017. години износи 29,4% (вредност индикатора испод 100% указује да ЈКП не може да измири своје краткорочне обавезе) то говори да ЈКП Дрина није у стању да исплати краткорочне обавезе, ни готовином, ни уновчавањем обртних средстава. Индикатор убрзане (редуковане) ликвидности говори о покривености краткорочних обавеза обртном имовином која је умањена за залихе, па је његова вредност у посматраном периоду на нижем нивоу од текуће ликвидности и у 2017. износи 26,3%. Смањен је број дана наплате потраживања у посматраном периоду и то за 52 дана (са 146 у 2015 на 94 дана у 2017), док је број дана потребан за плаћање обавеза према добављачима остао на истом нивоу и износи 91 дан и у 2015. и у 2017.

Показатељи ликвидности ЈКП Дрина, 2015-2017

	Текућа (општа) ликвидност, у %	Убрзана (редукована) ликвидност, у %	Број дана наплате потраживања	Број дана плаћања обавеза према добављачима
2015	49,8	43,6	146	91
2016	41,6	37,9	130	154
2017	29,4	26,3	94	91

Извор: Редовни годишњи финансијски извештај ЈКП; Аналитички сервис ЈЛС <https://rsjp.gov.rs/jls-baza>

Ако посматрамо структуру имовине ЈКП Дрина у посматраном периоду, може се рећи да стална имовина (имовина за коју се не очекује да буде потрошена или продата у року од годину дана) учествује са 87,1% у пословној имовини, док обртна имовина (залихе, потраживања, финансијска средства, итд) чини само 12,9% пословне имовине у 2017. Овако низак ниво учешћа обртне имовине у укупној пословној имовини, која има функцију обезбеђивања средстава за нормално пословање и функционисање предузећа, довела је до тога да је ликвидност ЈКП Дрина угрожена односно да ЈКП није у стању да измирује своје краткорочне обавезе.

Показатељи структуре имовине и задужености ЈКП Дрина, 2015-2017

	Стална имовина, као % пословне имовине	Обртна имовина, као % пословне имовине	Капитал, као % укупних извора	Укупне обавезе (укупан дуг), хиљ. ЕУР	Краткорочне обавезе, као % укупног дуга	Нето дуг, хиљ. ЕУР	Нето дуг / ЕБИТДА	Нето дуг / Пословна имовина, у %
2015	77,1	22,8	54,3	933	100,0	911	16,1	44,6
2016	82,1	17,8	54,9	897	95,0	874	13,6	44,0
2017	87,1	12,9	54,2	944	96,1	936	11,6	45,5

Извор: Редовни годишњи финансијски извештај ЈКП; Аналитички сервис ЈЛС <https://rsjp.gov.rs/jls-baza>

Капитал, као део пословне имовине ЈКП Дрина након одбијања свих обавеза који представља сигурност пословања и раста предузећа, учествује са 54,2% у укупним изворима ЈКП у 2017. и у посматраном периоду се његово учешће није мењало односно на константном је нивоу.

Задуженост ЈКП Дрина у посматраном периоду је на истом нивоу. Укупан дуг који показује висину свих обавеза ЈКП у току календарске године а које су произашле из редовног и ванредног пословања, износио је 944 хиљ. евра у 2017. (што је смањење за 11 хиљ. евра у односу на 2015), док је износ нето дуга мањи и износи 936 хиљ. евра. Учешће нето дуга у пословној имовини није се мењало у посматраном периоду, тако да у 2017. години износи 45,5%.

Индикатор који у однос ставља нето дуг и ЕБИТДА представља способност ЈКП да измири своје кредитне обавезе из сопствених средстава. У случају ЈКП Дрина које послује на територији општине Мали Зворник вредности овог индикатора током посматраног периода показују да ЈКП Дрина не може да измири своје обавезе из сопствених средстава (овај индикатор треба да буде мањи од пет – у ком случају значи да ЈКП може да измири своје обавезе из сопствених средстава за пет година).